

Sygnatura akt *VII U 1715/18*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

P., dnia 30 stycznia 2019 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Beata Sójka

Protokolant: Protokolant Sądowy A. Z.

po rozpoznaniu w dniu 30 stycznia 2019 r. w Poznaniu

odwołania M. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.

z dnia 03 października 2018 roku znak I- (...) -1

w sprawie M. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.

o niezrealizowane świadczenie

zmienia zaskarżoną decyzję przyznając M. B. prawo do wypłaty niezrealizowanego świadczenia w postaci renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy po zmarłym w dniu 17 września 2018 roku B. B., i to za okres od 01 września 2018 roku do 17 września 2018 roku.

SSO Beata Sójka

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 3 października 2018 r. znak: I- (...) -1 Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P., na podstawie art. 136 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 1270), po rozpoznaniu wniosku z dnia 21 września 2018 r., odmówił M. B. prawa do wypłaty niezrealizowanego świadczenia po zmarłym B. B. ponieważ w akcie zgonu B. B. widnieje wyłącznie data znalezienia zwłok, a nie data zgonu. W ocenie organu rentowego akt zgonu ze wskazaną wyłącznie datą znalezienia zwłok, nie potwierdza daty śmierci osoby zmarłej lecz jedynie fakt zgonu i datę znalezienia zwłok. Urzędowe potwierdzenie daty śmierci jest niezbędne do ustalenia okresu, za który niezrealizowane świadczenie może być wypłacone i warunkuje tę wypłatę.

Od powyższej decyzji odwołała się M. B. wnosząc o jej zmianę poprzez przyznanie jej prawa do niezrealizowanego świadczenia po zmarłym mężu. W uzasadnieniu pisma odwołująca podała, że lekarz, który przyjechał na miejsce zdarzenia w celu stwierdzenia zgonu męża poinformował odwołującą, że wobec braku dokumentacji medycznej oraz karty przeprowadzonych czynności przez ratowników medycznych ma obowiązek odnotowania na karcie zgonu godziny znalezienia zwłok, a nie godzinę zgonu.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. wniósł o oddalenie odwołania, podtrzymując argumentację zawartą w zaskarżonej decyzji wskazując, że organ rentowy nie może samodzielnie dokonać ustalenia faktycznej daty śmierci, tym samym ustalić za jaki okres świadczenie powinno być wypłacone.

Na rozprawie w dniu 30 stycznia 2019 r. odwołująca oświadczyła, że domaga się wypłacenia jej świadczenia należnego zmarłemu mężowi za miesiąc wrzesień 2018 r. do daty zgonu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Zmarły B. B. urodził się w dniu (...) Najbliższym członkiem rodziny dla niego była żona M. B. oraz syn i córka.

Mąż odwołującej utrzymywał się z renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Decyzją z dnia 22 listopada 2016 r. organ rentowy, po rozpoznaniu wniosku z dnia 6 października 2016 roku wznowił wypłatę renty z tytułu niezdolności do pracy na dalszy okres od 1 listopada 2016 r. do 31 października 2020 r. Termin płatności świadczenia ustalono na 25 dzień każdego miesiąca.

Mąż odwołującej chorował na nadciśnienie tętnicze i astmę.

B. B. zasnął w D. L. w dniu 17 września 2018 r. o godzinie 16.00 popołudniu. Koledzy męża odwołującej zaczęli go reanimować. Około godziny 16.15 na miejsce zdarzenia przyjechali policjanci, którzy wezwali karetkę pogotowia ratunkowego. Ratownicy medyczni z pogotowia ratunkowego przyjechali po około 35 minutach. O godzinie 16.35 popołudniu przystąpili do reanimacji męża odwołującej, w wyniku, której nie udało się przywrócić funkcji życiowych. Wezwany przez ratowników medycznych lekarz, zatrudniony w Lecznictwie Szpitalnym ZOZ w O. przyjechał po pięciu godzinach, wypisując kartę informacyjną oraz wystawiając kartę zgonu. W karcie informacyjnej Pomocy Doraźnej POZ lekarz odnotował, że wykonano badanie lekarskie zwłok znalezionych około godziny 17.00 w dniu 17 września 2018 r. i wystawiono kartę zgonu około godziny 21.40. Na tej podstawie sporządzono akt zgonu Nr 3016013/00 (...), w którym w rubryce „czas i miejsce zgonu/znalezienia zwłok” podano datę znalezienia zwłok, tj. 17 września 2018 r., godzinę znalezienia zwłok 21.40 i miejsce znalezienia zwłok D. L.. Nie wskazano daty zgonu. Odwołująca nie podjęła żadnych czynności co do zmiany okoliczności zapisu na karcie zgonu. M. B. nie wyraziła zgody na wykonanie sekcji zwłok zmarłego męża. Przyczyny zgonu nie ustalono.

Organ rentowy nie dokonał wypłaty renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy B. B. za miesiąc wrzesień 2018 r.

W dniu 21 września 2018 r. M. B. wystąpiła do organu rentowego z wnioskiem o wypłatę niezrealizowanego świadczenia po mężu - należnej jej renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Do wniosku dołączyła odpis skróconego aktu zgonu sporządzonego w dniu 18 września 2018 r.

W dniu 3 października 2018 r. organ rentowy wydał zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzję odmowną.

dowód: dokumenty zgromadzone w aktach pozwanego organu rentowego w tym: decyzja z dnia 22 listopada 2018 r. o znaku (...) k.124, wniosek z dnia 21 września 2018 r., odpis skrócony aktu zgonu z dnia 18 września 2018 r., karta informacyjna Pomocy Doraźnej POZ k.16 w aktach sprawy; zeznania odwołującej M. B. przesłuchanej w charakterze strony protokół elektroniczny z dnia 30 stycznia 2019 r. od minuty 06:10 do minuty 12:50

Powyższy stan faktyczny został ustalony w oparciu o powołane wyżej dowody.

Sąd uznał za w pełni wiarygodne i przydatne dla potrzeb postępowania dokumenty zgromadzone w aktach pozwanego organu rentowego oraz aktach sprawy. W zdecydowanej większości były to pisma o charakterze urzędowym i z tego względu ich autentyczność oraz zgodność z rzeczywistym stanem rzeczy nie budziła wątpliwości Sądu. Za wiarygodne Sąd uznał także dokumenty prywatne stanowiące zgodnie z art. 245 kpc dowód tego, że osoba, która je podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Należy podkreślić, że ich wiarygodność nie była przez strony kwestionowana, a i Sąd nie znalazł podstaw, by czynić to z urzędu.

Sąd dał wiarę zeznaniom odwołującej M. B., żony zmarłego B. B. i ocenił je jako szczere, spontaniczne i logiczne. Na podstawie zeznań odwołującej Sąd ustalił, że po odstąpieniu przez ratowników medycznych od reanimacji z powodu braku reakcji jej męża na czynności życiowe po pięciu godzinach przyjechał lekarz, który o godzinie 21.40 wieczorem stwierdził zgon męża odwołującej i wystawił kartę zgonu. W karcie informacyjnej Pomocy Doraźnej POZ lekarz po przeprowadzeniu badania lekarskiego, odnotował zgon B. B. znalezione go około godziny 17.00 popołudniu w dniu 17 września 2018 r. i wystawił kartę zgonu około godziny 21.40 wieczorem. W ocenie Sądu nie ujawniła się żadna okoliczność, która mogłaby spowodować uznanie ich za niezgodne z prawdą. Co istotne, pozwany organ rentowy nie naprowadził jakichkolwiek dowodów przeciwnych. Nadto, zeznania odwołującej znalazły pełne potwierdzenie w zgromadzonym materiale dowodowym, a zwłaszcza w treści dokumentu w postaci karty informacyjnej Pomocy Doraźnej POZ sporządzonej przez lekarza w dniu 17 września 2018 roku.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie M. B. zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiotem sporu była kwestia, czy odwołującej M. B. przysługuje prawo do wypłaty renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy po zmarłym mężu B. B. jako świadczenia niezrealizowanego.

Poza sporem pozostawało, że odwołująca jest żoną B. B..

W kontekście unormowań ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 1270), powoływanej dalej jako ustawa emerytalna, śmierć emeryta lub rencisty ma różne konsekwencje dla istnienia i realizacji uprawnień zmarłego do świadczeń przewidzianych w tym akcie. Z mocy art. 101 pkt 2 ustawy emerytalnej - z dniem śmierci świadczeniobiorcy ustaje jego prawo do emerytury lub renty. Prawo do dalszych świadczeń nie przechodzi zatem na inne osoby. Regulacja art. 101 pkt 2 ustawy emerytalnej koresponduje jednak z przepisem art. 922 § 2 kc, w myśl którego nie wchodzi w skład spadku prawa i obowiązki zmarłego ściśle związane z jego osobą. Natomiast wobec braku odmiennych uregulowań w ustawie emerytalnej, świadczenia przysługujące emerytowi (renciście) i zrealizowane za jego życia (np. w drodze przelewu na rachunek bankowy świadczeniobiorcy) wchodzi w skład spadku po zmarłym i stosownie do art. 922 § 1 kc podlegają dziedziczeniu zgodnie z przepisami księgi czwartej Kodeksu cywilnego. Z kolei świadczenia przysługujące uprawnionemu i niezrealizowane do dnia jego śmierci są z mocy art. 922 § 2 kc wyłączone ze spadku, jako przechodzące na oznaczone osoby niezależnie od tego, czy są spadkobiercami. Art. 136 ustawy emerytalnej ustanawia bowiem odrębne od dziedziczenia następstwo prawne w tym zakresie (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2015 r., II UK 144/14, OSNP 2016/9/119).

Zgodnie z art. 136 ustawy emerytalnej w razie śmierci osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenia określone ustawą, świadczenia należne jej do dnia śmierci wypłaca się małżonkowi, dzieciom, z którymi prowadziła wspólne gospodarstwo domowe, a w razie ich braku - małżonkowi i dzieciom, z którymi osoba ta nie prowadziła wspólnego gospodarstwa domowego, a w razie ich braku - innym członkom rodziny uprawnionym do renty rodzinnej lub na których utrzymaniu pozostawała ta osoba (ust. 1). Osoby wymienione w ust. 1 mają prawo do udziału w dalszym prowadzeniu postępowania o świadczenia nieukończonego wskutek śmierci osoby, która o te świadczenia wystąpiła (ust. 2). Roszczenia o wypłatę świadczeń, o których mowa w ust. 1, wygasają po upływie 12 miesięcy od dnia śmierci osoby, której świadczenia przysługiwały, chyba że przed upływem tego okresu zgłoszony zostanie wniosek o dalsze prowadzenie postępowania (ust. 3).

Przepis art. 136 ustawy emerytalnej określa grono osób, którym przysługuje status następcy prawnego zmarłego emeryta lub rencisty. Są to osoby enumeratywnie wymienione w dyspozycji omawianej normy prawnej, a ich krąg nie jest tożsamy z kręgiem spadkobierców. Uprawnionych do niezrealizowanego świadczenia zgrupowano przy tym w trzech kategoriach i uszeregowano w ten sposób, że następstwo prawne osób należących do dalszego kręgu uzależnione jest od braku następców z kręgu wcześniejszego.

Podkreślić należy, że hipoteza wskazanej normy ma szeroki zakres, obejmując nią wszystkie przypadki niezrealizowania świadczenia w okresie między wystąpieniem z wnioskiem o emeryturę lub rentę a śmiercią uprawnionego, czyli zarówno te, gdy zgon nastąpił w trakcie postępowania o przyznanie świadczenia, jak i te, gdy dotknął on osobę już mającą ustaloną decyzją organu rentowego lub wyrokiem sądowym prawo do emerytury (renty). Zatem niezrealizowane świadczenie emerytalne lub rentowe w rozumieniu tego przepisu to takie świadczenie, do którego prawo zostało już ustalone lub co najmniej osoba uprawniona wystąpiła o nie jeszcze za życia, ale nie zostało ono jej wypłacone, niezależnie od przyczyn opóźnienia w wypłacie świadczenia. A contrario świadczenie zrealizowane to takie świadczenie, które dotarło do rąk osoby uprawnionej albo zostało przekazane na konto bankowe wskazane przez uprawnionego. Skoro hipoteza normy art. 136 ust. 1 ustawy emerytalnej ma taki szeroki zakres, to przyjmuje się, że przepis ten dotyczy wszystkich przypadków śmierci uprawnionego i trybów jej ustalania (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 4 grudnia 2013r., III AUa 386/13, LEX nr 1428144, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2015 r., II UK 144/14, OSNP 2016/9/119).

Wskazać należy, że przepis art. 95 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 2064) reguluje kwestię elementów aktu zgonu wskazując, że akt zgonu powinien między innymi zawierać datę, godzinę oraz miejsce zgonu albo jeżeli nie są znane - datę, godzinę oraz miejsce znalezienia zwłok. Przepis ten wymiennie zatem traktuje datę wpisaną do aktu zgonu - jest nią albo data faktycznego zgonu albo data znalezienia zwłok. Nie ma obowiązku umieszczenia w akcie zgonu daty śmierci, gdy nie wynika ona z dokumentów, które są podstawą sporządzenia tego aktu (jak w realiach niniejszej sprawy).

W przedłożonym w organie rentowym odpisie skróconym aktu zgonu B. B. podano datę znalezienia zwłok, tj. w dniu 17 września 2018 r., godzinę znalezienia zwłok, tj. 21.40 i miejsce znalezienia zwłok. Nie wskazano zaś daty zgonu.

W ocenie Sądu, twierdzenie organu rentowego, że akt zgonu niezawierający oznaczenia daty i miejsca zgonu uniemożliwia wypłatę na rzecz odwołującej niezrealizowanego świadczenia po zmarłym mężu, jest błędne. Wskazać bowiem należy, że zgodnie ze wzorem karty zgonu, określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 11 lutego 2015 roku w sprawie wzoru karty zgonu (Dz. U. z 2015 r., poz. 231), wydanym na podstawie art. 144 ust. 7 ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego, podaje się datę i godzinę zgonu albo datę i godzinę znalezienia zwłok. Skoro zatem akt zgonu sporządza się na podstawie karty zgonu i/lub protokołu zgonu, które - zgodnie z powołanymi przepisami - zawierały datę znalezienia zwłok, to akt zgonu - wbrew twierdzeniom organu rentowego - nie mógł zawierać daty zgonu. W tym miejscu ponownie zwrócić uwagę należy na treść art. 95 ust. 1 pkt 4 ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego, stanowiącego, że akt zgonu może zawierać datę zgonu albo jeżeli nie są znane - datę znalezienia zwłok. Prawo o aktach stanu cywilnego przewiduje zatem alternatywność wpisywania do aktu zgonu daty, godziny i miejsca zgonu bądź daty, godziny i miejsca znalezienia zwłok. Regułą jest, by treść aktu zgonu obejmowała datę, godzinę oraz miejsce zdarzenia (śmierci), zaś umieszczenie w nim daty i miejsca znalezienia zwłok jest wyjątkiem. Dopuszczalne jest tylko i wyłącznie wtedy, gdy niemożliwe będzie ustalenie daty, godziny i miejsca śmierci osoby zmarłej (vide: wyrok Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie z dnia 25 sierpnia 2016 r., sygn. akt VII U 586/16).

Stosownie do treści art. 37 ust. 1 ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego akt stanu cywilnego niezawierający wszystkich wymaganych danych, uzupełnia kierownik urzędu stanu cywilnego, który go sporządził, na podstawie innych aktów stanu cywilnego, akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego prowadzonych dla tego aktu i innych dokumentów mających wpływ na stan cywilny. W myśl ust. 2 art. 37 uzupełnienia aktu stanu cywilnego można dokonać na podstawie zagranicznego dokumentu stanu cywilnego, jeżeli w państwie wystawienia jest on uznawany za dokument stanu cywilnego, lub innego dokumentu zagranicznego potwierdzającego stan cywilny, wydanego w państwie, w którym nie jest prowadzona rejestracja stanu cywilnego, jeżeli stwierdzają one zdarzenie wcześniejsze i dotyczą tej osoby lub jej wstępnych. Uzupełnienia aktu stanu cywilnego dokonuje się z urzędu, na wniosek osoby, której ten akt dotyczy, lub jej przedstawiciela ustawowego, na wniosek osoby mającej w tym interes prawny lub prokuratora, w formie czynności materialno-technicznej - ust. 3. Art. 37 dalej określa, jakie dokumenty należy dołączyć do wniosku o uzupełnienie aktu stanu cywilnego (ust. 6 i 7) i że kierownik urzędu stanu cywilnego, dokonując uzupełnienia, wydaje wnioskodawcy odpis zupełny uzupełnionego aktu stanu cywilnego (ust. 8).

Z kolei na podstawie art. 38 ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego sądom powszechnym (w postępowaniu nieprocesowym), powierzono uzupełnienie aktu zgonu na wniosek osoby zainteresowanej lub prokuratora, jeżeli akt zgonu nie zawiera daty lub godziny zgonu, a dane te nie wynikają z akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego stanowiących podstawę sporządzenia aktu zgonu. Organ rentowy, jeśli posiadał jakiegokolwiek wątpliwości co do rzeczywistej daty zgonu B. B. mógł przeprowadzić wszechstronne postępowanie dowodowe celem ustalenia owej daty zgonu, i to zgodnie z w/w procedurami określonymi ustawą Prawo o aktach stanu cywilnego. Skoro jednak nie podjął jakiegokolwiek czynności w powyższym zakresie, ograniczając się jedynie do wydania zaskarżonej decyzji, to tego typu zaniechanie nie może stanowić realnej przeszkody do wypłaty świadczenia aktualnie na rzecz M. B..

W akcie zgonu B. B. w rubryce dotyczącej daty, godziny i miejsca zgonu nie zostały wpisane żadne dane, wskazana została natomiast data znalezienia zwłok, tj. 17 września 2018 r. i godzina 21.40. Z treści karty informacyjnej Pomocy Doraźnej POZ wynika, że lekarz po przeprowadzeniu badania lekarskiego odnotował zgon B. B. znalezionego około godziny 17.00 popołudniu w dniu 17 września 2018 r. i wystawił kartę zgonu około godziny 21.40 wieczorem. Na podstawie karty zgonu został następnie sporządzony odpis skrócony aktu zgonu. Kierownik urzędu stanu cywilnego obowiązany był do sporządzenia aktu zgonu B. B. zawierającego dane wynikające z przyjętego zgłoszenia i karty zgonu. Nie ma on bowiem możliwości uwzględnienia przy rejestracji zgonu innych dokumentów niż wymienione w art. 92 ustawy. Dodatkowo wskazać należy, że przepisy ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego nie przewidują postępowania o uzupełnienie karty zgonu. Wobec prawidłowości sporządzenia karty zgonu B. B. brak było podstaw do uzupełnienia aktu zgonu o datę zgonu.

Biorąc pod uwagę wyniki przeprowadzonego w sprawie postępowania dowodowego uznać zaś należy, że B. B. zmarł w dniu 17 września 2018 r. Powyższego ustalenia Sąd dokonał na podstawie zeznań odwołującej, którym dał wiarę z uwagi na ich wewnętrzną spójność. Korespondowała z tymi zeznaniami treść karty informacyjnej Pomocy Doraźnej POZ, z której w sposób jednoznaczny wynikało, że przybyły na miejsce interwencji w dniu 17 września 2018 r. lekarz po przeprowadzeniu badania lekarskiego potwierdził zgon męża odwołującej znalezionego około godziny 17.00 w dniu 17 września 2018 r. i wystawił kartę zgonu około godziny 21.40.

Tożsame stanowisko zajął między innymi Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 10 kwietnia 2018 r., sygn. akt III AUa 1404/17, LEX, Sąd Okręgowy w Łodzi w wyroku z dnia 15 maja 2018 r., sygn. akt VIII U 2267/17, LEX oraz Sąd Okręgowy w Nowym Sączu w wyroku z dnia 6 czerwca 2018 r., sygn. akt IV U 128/18, LEX. Sądy te, w tym Sąd Apelacyjny w Gdańsku, nie miały wątpliwości, że w sytuacji analogicznej do zaistniałej w realiach niniejszej sprawy (w przypadku braku oznaczenia daty zgonu w akcie zgonu) osoba, o której mowa w art. 136 ustawy jest uprawniona do uzyskania niezrealizowanego świadczenia.

W okolicznościach sprawy niesporne jest, że odwołująca M. B. jest osobą z kręgu uprawnionych do niezrealizowanego świadczenia po zmarłym B. B. w rozumieniu art. 136 ust. 1 oraz że wystąpiła z wnioskiem o przyznanie prawa do niezrealizowanego świadczenia po zmarłym mężu w terminie określonym w art. 136 ust. 3. Zatem spełnione zostały wszystkie przesłanki do przyznania odwołującej prawa do wypłaty renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w ramach świadczenia niezrealizowanego.

Mając na uwadze powyższe Sąd zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał odwołującej prawo do wypłaty niezrealizowanego świadczenia w postaci renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy po zmarłym w dniu 17 września 2018 r. B. B., i to za okres od 1 września 2018 r. do 17 września 2018 r.

SSO Beata Sójka